

можливо лише за наявності висококваліфікованого, ініціативного творчого й активного персоналу. Адже кінцевий результат діяльності та престижність туристичної компанії напряму залежить від ефективного управління персоналом. Забезпечити найбільш повне використання ресурсу їх робочої сили в процесі трудової діяльності можливо за умов умілого застосування прийомів та методів управління персоналом у конкретних організаційно-економічних умовах туристичних компаній. Уніфікувати підходи до системи управління персоналом туристичних компаній різного спрямування з метою підвищення її до ефективності можливо шляхом налагодженого функціонування всіх її підсистем.

Література

1. Чернецова В. В. Специалисты туристической отрасли на рынке труда / В. В. Чернецова // Кадровик, 2005 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kadrovik.ru/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=3858>
2. Дядечко Л.П. Економіка туристичного бізнесу / Л.П. Дядечко. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 224 с.
3. Бігдан М.Г. Прямая зависимость качества туристических услуг от эффективного управления персоналом / М.Г. Бігдан, Ю.Ю. Карлик // Економіка. Управління. Інновації. – 2012. – № 2 (8).
4. Менеджмент персоналу : навч. посібник / [В. М. Данюк, В. М. Петюх, С. О. Цимбалюк та ін.] ; під заг. ред. В. М. Данюка, В. М. Петюха. – [2-е вид.]. – К. : КНЕУ, 2006. – 398 с.

References

1. Chernetsova V. V. Spetsyalisty turystycheskoj otrasly na rynke truda / V. V. Chernetsova // Kadrovik, 2005. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.kadrovik.ru/modules.php?op=modload &name =News&file=article&sid=3858>
2. Diadechko L.P. Ekonomika turystychnoho biznesu / L.P. Diadechko. – K. : Tsentri uchbovoi literatury, 2007. – 224 s.
3. Bihdan M.H., Karlyk Yu.Yu. Priama zalezhnist yakosti turystychnykh posluh vid efektyvnoho upravlinnia personalom / Bihdan M.H., Karlyk Yu.Yu. Ekonomika. Upravlinnia. Innovatsii. - 2012. - № 2 (8).
4. Menedzhment personalu : navch. posibnyk / V. M. Daniuk, V. M. Petiukh, S. O. Tymbaliuk ta in. ; pid zah. red. V. M. Daniuka, V. M. Petiukha – 2-he vyd. – K. : KNEU, 2006 – 398 s.

Надійшла 15.09.2013; рецензент: д. е. н. Ведерніков М. Д.

УДК 519.23:331.522

І. М. КРАВЕЦЬ

Хмельницький національний університет

ВПЛИВ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ НА ЗАЙНЯТІСТЬ НАСЕЛЕННЯ РЕГІОНУ

У статті висвітлено необхідність розвитку рекреаційно-туристичної галузі як перспективного напрямку підвищення зайнятості населення та забезпечення соціально-економічного розвитку регіону; визначено чинники розвитку туристично-рекреаційного бізнесу в Україні та пріоритетні напрями розвитку туризму на Хмельниччині.

Ключові слова: туризм, рекреаційно-туристична галузь, зайнятість, населення, зайнятість населення.

І. М. KRAVETS

Khmelnytsky National University

EFFECT OF RECREATIONAL AND TOURIST INDUSTRY ON REGION EMPLOYMENT

To promote the further development of tourism in Khmelnytsky will introduce new tour routes, searching for effective combination of different forms of tourism (eco-tourism with nature, cognitive, agriculture and hunting etc.). Attractiveness of any tourist area, including the Khmelnytsky, achieved through extensive effort in improving the information system, the deepening of market research in tourism, promotion of tourism infrastructure by attracting domestic and foreign investment in refurbishment, construction tour objects.

Keywords: tourism, recreation and tourism industry, employment, population.

Актуальність дослідження. Ефективність регіональної політики визначається, перш за все, ефективністю регулювання процесів зайнятості, які забезпечують реалізацію інтересів населення у сфері праці. Саме регіональний ринок праці виступає тією системою, що сприяє залученню робочої сили певної території в процес виробництва відповідно до економічної ситуації та вимог ринку.

Завданням регіональних органів влади має стати пошук та сприяння розвитку тих галузей, створення нових робочих місць у яких не вимагатиме значних затрат, впливатиме на ефективне використання потенціалу області та досягнення максимальних соціально-економічних результатів господарської діяльності.

В сучасних умовах соціально-економічного розвитку важливого значення набуває створення необхідних умов для розвитку туристично-рекреаційної галузі регіонів України.

Аналіз останніх досліджень. Проблемами функціонування ринку праці як України, так і її регіонів, займаються провідні українські вчені, такі як Е. Лібанова, І. Петрова, Д. Богиня, С. Бандур, М. Пітюлич, М. Долішній, С. Злупко, Р. Семів, Л. Шевчук та інші.

Питанням розвитку рекреаційно-туристичної галузі присвячені наукові доробки таких вчених та фахівців, як В. Безносьук, І. Гаврилишин, В. Герасименко, М. Крачило, О. Любіцева, Ю. Правик, В. Федорченко, Н. Чорненька, І. Школа, Л. Шульгіна та інші.

Незважаючи на те, що дослідженням проблем формування та ефективного функціонування регіональних ринків праці займаються багато учених, все ще недостатньо уваги приділено з'ясуванню ролі туристичної галузі у цьому процесі, майже не дослідженим залишається вплив розвитку туризму на зайнятість населення Хмельниччини.

Метою статті є обґрунтування впливу рекреаційно-туристичної галузі на зайнятість населення регіону, виявлення чинників розвитку галузі та основних її напрямів у Хмельницькій області.

Виклад основного матеріалу. Одним із перспективних напрямів поліпшення економічного стану в країні є розвиток рекреаційно-туристичної галузі, яка є потужним джерелом попиту, а отже, привабливою для інвестицій. Ця галузь має величезний потенціал і широкі можливості для інвесторів, оскільки лікування та профілактика захворювань є першочергово необхідними для кожної людини незалежно від економічної ситуації в країні та світі. За умови правильного розвитку цей вид туризму може стати самостійною галуззю туристичного ринку, здатною приносити високий рівень прибутків [2].

Туристична галузь набуває дедалі більшого значення для розвитку економіки та соціальної сфери в Україні, стрімко інтегрується у світову туристичну індустрію.

Пріоритетний напрям розвитку в'їзного та внутрішнього туризму є важливим чинником підвищення якості життя в Україні, утворення додаткових робочих місць, поповнення валютних запасів держави та підвищення її авторитету на міжнародній арені.

Розвиток туризму в Україні істотно впливає на такі сектори економіки, як транспорт, торгівля, зв'язок, будівництво, сільське господарство, виробництво товарів широкого вжитку, і є одним з найбільш перспективних напрямів структурної перебудови економіки.

У свою чергу, важливими факторами розвитку туристичної галузі є природно-рекреаційний та історико-культурний потенціал країни.

За своїм рекреаційним потенціалом Україна має всі можливості стати туристичною державою світового рівня, оскільки значну частку її природного потенціалу складають рекреаційні ландшафти, оздоровчі ресурси, природно-заповідні об'єкти та території історико-культурного призначення. Незаперечною перевагою туристично-рекреаційної галузі є те, що вона забезпечує швидкий обіг вкладеного капіталу і гарантовані прибутки, при цьому не створюючи серйозних загроз для навколишнього середовища. Крім того, особливістю туристичної галузі є те, що її розвиток приводить до створення додаткових робочих місць незалежно від рівня розвитку країни, що може стати ефективним інструментом в реалізації політики зайнятості в регіонах.

Нажаль, туризм у нашій країні поки ще не сприймається як повноправна галузь економіки, що може забезпечувати значний дохід.

Чинниками розвитку туристично-рекреаційного бізнесу в Україні є :

1) Соціально-демографічні: зростання частки молоді, здобуття належного рівня освіти у галузі туризму.

2) Політико-економічні: забезпечення політичної та економічної стабільності, удосконалення податкової, фінансово-кредитної політики, розвиток інфраструктури, спрощення туристичних формальностей щодо розвитку міжнародного бізнесу, удосконалення статистики з питань туризму.

3) Культурно-екологічні: підвищення екологічної безпеки, зростання іміджу здорового способу життя та прагнення до відновлення організму людини.

4) Технологічні: розвиток та масове використання новітніх технологій у сфері формування матеріально-технічної бази туризму, застосування маркетингових інструментів щодо інформаційного забезпечення розвитку туризму.

На рівні держави уже вживаються певні заходи щодо розвитку туристичної галузі в Україні. Зокрема постановою Кабінету Міністрів України від 15 жовтня 2012 р. № 1008 затверджено Програму сприяння зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць на період до 2017 року. Одним із основних напрямів розширення сфери застосування праці та стимулювання заінтересованості роботодавців у створенні нових робочих місць є:

- надання державної підтримки розвитку та модернізації пріоритетних галузей (секторів) національної економіки і соціальної сфери на інноваційно-інвестиційній основі, виробничої та соціальної інфраструктури малих монофункціональних міст і сільських населених пунктів;

- стимулювання заінтересованості роботодавців у модернізації виробництва, розвитку сфер енергозбереження, будівництва, туристичної та рекреаційно-курортної інфраструктури.

Сьогодні особливо зростає значення регіональної туристичної політики. Одним з регіонів перспективного розвитку туризму в нашій країні є Хмельниччина. Це пояснюється вигідними особливостями її географічного розташування, сприятливим кліматом, багатством природно-ресурсного, історико-культурного та туристично-рекреаційного потенціалу. Так, туристичні можливості Хмельницької області охоплюють як Національний природний парк "Подільські Товтри" та Національний історико-архітектурний заповідник "Кам'янець", так і археологічні пам'ятки, зокрема, трипільське поселення в Луці Врублевецькій, широко знані літописні міста періоду Київської Русі – Межибіж, Ізяслав, Полонне, а також міста Болохівської землі – Божок Деражнянського і Губин Старокостянтинівського районів, городище біля села Теліженець Старосинявського району, Бакотський скельний монастир, заснування якого відносять до 1025 року тощо. Це далеко неповний перелік напрямів розвитку туристичної галузі в області [3].

Поєднання ландшафтних і історико-культурних ресурсів на території Хмельницької області створює необхідні передумови для активізації розвитку туризму. Крім цього Хмельниччина характеризується відносно невисокою концентрацією промисловості, порівняно сприятливою екологічною ситуацією і значним потенціалом рекреаційних ресурсів, як в Україні в цілому, так і на Хмельниччині, обсяги бюджетного фінансування розвитку, оновлення і підтримки історико-культурних центрів недостатні для проведення масштабних програм.

Разом з тим, через наявність певних об'єктивних причин потенціал області у сфері рекреаційно-туристичної діяльності не використовується належним чином, що супроводжується зниженням туристичних потоків в Хмельницькій області протягом останніх п'яти років (табл. 1) [4]:

Таблиця 1

Динаміка туристичних потоків Хмельницької області у 2008–2012 рр.

Показники	Роки					Темп зростання, %
	2008	2009	2010	2011	2012	
Чисельність туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності України – усього	69508	61032	59806	31212	32437	46,6
Із загальної чисельності туристів:						
іноземні туристи	2461	1270	196	-	2	0,08
туристи-громадяни України, які виїжджали за кордон	13385	11390	12816	13048	15410	115,1
внутрішні туристи	53662	48372	46794	18164	17025	31,7
Чисельність екскурсантів	48902	37025	49744	13865	19426	39,7

Як видно з наведених даних, стабільна тенденція зростання характерна лише для закордонного туризму хмельниччан, темп зростання якого у 2012 р., порівняно з 2008 р., склав 115,1 %. Протягом досліджуваного періоду відмічається суттєве зниження чисельності іноземних туристів в області (на 99,9 %), скорочення чисельності внутрішніх туристів (на 68,3 %), а також чисельності екскурсантів (на 60,3 %).

Чинниками, які негативно впливають на розвиток туризму є недостатність методичної, організаційної, інформаційної та матеріальної підтримки суб'єктів підприємництва туристичної галузі з боку держави, недостатній рівень розвиненості матеріально-технічної бази туризму та її невідповідність міжнародним стандартам, відсутність відповідних об'єктів для розвитку туристичної діяльності в сільській місцевості; недосконалість туристичної інфраструктури, зокрема незадовільний стан транспортних шляхів; неефективність використання рекреаційних ресурсів [5].

Важливим чинником, який стримує розвиток туристичної галузі є недостатній розвиток інформаційної інфраструктури туристичного бізнесу, що не дозволяє вітчизняним та іноземним туристам оперативним отримувати корисну інформацію про туристично-рекреаційні можливості України, Хмельниччини зокрема, заздалегідь забронювати і зарезервувати туристичні послуги.

Сьогодні в області необхідно використовувати всі важелі і інструменти як державних, так і регіональних органів влади щодо активізації діяльності населення Хмельниччини у напрямі розвитку рекреаційно-туристичної галузі. Зокрема сприяти цьому повинні служби зайнятості населення на основі аналізу даних щодо зареєстрованого безробіття.

Як свідчать статистичні дані (табл. 2) [4], протягом 2012 р. чисельність зареєстрованих безробітних жінок зросла на 1,9 %, молоді у віці до 35 років – на 4,4 %, вивільнених з економічних причин – на 5,6 %. Враховуючи наявність на Хмельниччині значного потенціалу незайнятого населення області з контингенту безробітних, служби зайнятості повинні вживати заходів щодо орієнтування населення на організацію власної справи у туристичній галузі.

Майже 48 % від загальної чисельності зареєстрованих безробітних становлять сільські жителі, яких можливо зацікавити екологічним (зеленим) туризмом та допомогти у розвитку власної справи.

Таблиця 2

Чисельність зареєстрованих безробітних у Хмельницькому обласному центрі зайнятості населення

Показники	Чисельність зареєстрованих безробітних		
	1 січня 2013р., осіб	у % до	
		1 грудня 2012р.	1 січня 2012р.
Безробітні – усього	16222	122,7	98,0
з них			
жінки	8148	110,2	101,9
молодь у віці до 35 років	7020	113,4	104,4
особи, які потребують особливого соціального захисту	3121	100,6	90,6
вивільнені з економічних причин	965	114,9	105,6
особи, які проживають у сільській місцевості	7758	137,8	92,9

Відтак, фахівці служб зайнятості мають надавати допомогу населенню щодо постійного професійного навчання, розширення та удосконалення послуг у сфері туристичного обслуговування, яке б відповідало найвибагливішим вимогам туристів.

Пріоритетними для Хмельниччини повинен стати оздоровчий туризм (відпочинок та лікування на курортах області), екологічний туризм, пізнавальний, а також тури вихідного дня.

Сприяти подальшому розвитку туризму на Хмельниччині буде впровадження нових екскурсійних маршрутів, пошук ефективних форм поєднання різних видів туризму (наприклад, екологічного туризму з природо-пізнавальним, сільським і мисливським та ін.).

Привабливості будь-якого туристичного регіону, зокрема і Хмельниччини, можна досягти за рахунок докладання значних зусиль у напрямі вдосконалення системи інформаційного забезпечення, поглиблення маркетингових досліджень в сфері туризму, стимулювання розвитку інфраструктури туризму шляхом залучення вітчизняних і іноземних інвестицій для реконструкції, будівництва туроб'єктів.

Висновки. Реалізація такого перспективного напрямку сприяння зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць, як розвиток туристичної та рекреаційно-курортної інфраструктури дозволить:

- забезпечити розширення сфери застосування праці шляхом створення нових робочих місць, а отже, збільшити чисельність осіб, зайнятих економічною діяльністю;
- зменшити обсяг безробіття, у тому числі серед молоді та сільського населення;
- зменшити обсяги нелегальної (тіньової) зайнятості;
- ліквідувати абсолютну бідність серед працездатних осіб;
- забезпечити зростання надходжень до бюджетів усіх рівнів та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування;
- зменшити відтік економічно активного населення за кордон.

Література

1. Ки́фяк В.Ф. Формування регіонального ринку праці в контексті розвитку туристичної галузі Буковини / В.Ф. Ки́фяк, А.М. Розман // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. – 2012. – Економічні науки. – Вип. IV (48).
2. Свелеба Н.А. Дослідження впливу нестабільності економічного середовища на стан туристично-рекреаційного бізнесу України / Н.А. Свелеба, О.В. Ки́лин // Вісник ДІТБ. – 2012. – № 16. – С. 210–214.
3. Костюк О.М. Перспективи розвитку туризму Хмельницької області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tourism-book.com/books/book-42/chapter-1451/>
4. Туристичні потоки Хмельниччини. Сайт головного управління статистики у Хмельницькій області. – Режим доступу : <http://www.km.ukrstat.gov.ua/ukr/index.htm>
5. Про затвердження Державної програми розвитку туризму на 2002–2010 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/laws/show/707-2011-p

References

1. Kyfiak V. F., Rozman A. M. Formuvannya rehionalnoho rynku pratsi v konteksti rozvytku turystychnoi haluzi Bukovyny / V. F. Kyfiak, A. M. Rozman // Visnyk Chernivetskoho torhovelno-ekonomichnoho instytutu. - 2012. - Ekonomichni nauky. - Vypusk IV (48)
2. Sveleba N. A., Kylyn O. V. Doslidzhennia vplyvu nestabilnosti ekonomichnoho seredovyshcha na stan turystychno-rekreatsiynoho biznesu Ukrainy / N. A. Sveleba, O. V. Kylyn // Visnyk DITB. - 2012. - №16. - S.210-214.
3. Kostyuk O. M. Perspektyvy rozvytku turyzmu Khmelnytskoi oblasti [Elektronnyi resurs] / Rezhym dostupu : <http://tourism-book.com/books/book-42/chapter-1451/>
4. Turystychni potoky Khmelnychchyny / Sait holovnoho upravlinnia statystyky u Khmelnytskii oblasti : Rezhym dostupu : <http://www.km.ukrstat.gov.ua/ukr/index.htm>

УДК 658.6:005.336

С. Л. РЕШМІДІЛОВА
Хмельницький національний університет

РОЗВИТОК ТЕХНОЛОГІЧНО ВЗАЄМОЗВ'ЯЗАНИХ НАПРЯМІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ НА ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

У статті обґрунтовано роль організації процесів праці на торговельних підприємствах. Запропоновано схему основних напрямів організації праці, які організаційно та технологічно взаємопов'язані між собою. Охарактеризовано зміст основних заходів за запропонованими напрямками організації праці, які здійснюються на торговельних підприємствах. Визначені основні цілі, які досягаються в результаті впровадження заходів з організації праці.

Ключові слова: торгівля, торговельне підприємство, організація праці, трудовий процес, персонал.

S. L. RESHMIDILOVA
Khmelnytsky National University

DEVELOPMENT OF TECHNOLOGICALLY INTERRELATED LABOUR ORGANIZATION DIRECTIONS ON COMMERCIAL ENTERPRISES

The purpose of the article is a ground of technological intercommunication of basic directions of organization of labour on point-of-sale enterprises. In the article grounded a role of organization of processes of labour is on point-of-sale enterprises. The chart of basic directions is offered organizations of labour, which organizationally and technologically interrelated. Maintenance of basic measures is described after the offered directions organizations of labour, which are carried out on point-of-sale enterprises. Primary purposes which are arrived at as a result of introduction of measures on organization of labour are certain. The practical value of research consists in possibility of acceptance of the grounded administrative decisions in the field of organization of labour on point-of-sale enterprises and increase of level of the labour and efficiency of point-of-sale services productivity.

Keywords: trade, point-of-sale enterprise, organization of labour, labour process, personnel.

Постановка проблеми. Торгівля є однією з важливих умов сфер життєзабезпечення населення, завдяки якій здійснюється ринкове узгодження товарних пропозицій та попиту. В умовах ринкової економіки торгівлі належить важлива роль сполучної ланки між виробником і споживачем. Формування споживчого ринку, посилення конкуренції, труднощі зі збутом продукції у виробників призводять до посилення позицій торгівлі і набуття нею відповідних функцій.

В сучасних умовах основною задачею торгівлі є організація розподілення і руху матеріальних ресурсів від виробничої сфери у сферу споживання таким чином, щоб забезпечити своєчасне постачання товарів у потрібному місці, в достатній кількості, необхідного асортименту і належної якості. Економічна діяльність торгового підприємства в цілому передбачає виконання низки функцій, які обумовлені вимогами зовнішнього середовища. Ефективність управління торгово-технологічними процесами великою мірою залежить від рівня організації праці. Розвиток торгівлі, зростання рівня технічного оснащення та її масштабів обумовлюють ускладнення трудового процесу, змінюють характер праці, її розподіл, сприяють виникненню нових професій та спеціальностей, підвищують вимоги до рівня кваліфікації працівників, організації та оснащення робочих місць. Тому питання вдосконалення торговельних технологій не можуть розглядатися відокремлено від організації праці персоналу.

Однією з особливостей є те, що праця, пов'язана з продовженням процесів виробництва у сфері обігу, займає значну питому вагу у загальній сумі всього трудового процесу в основному через низьку оснащеність торгових підприємств технікою. Через те питання організації праці персоналу торговельних підприємств набувають великої актуальності в сучасних умовах.

Аналіз досліджень та публікацій. Дослідженням теоретико-методичних основ управління та розвитку підприємств торгівлі присвячені праці О. М. Азаряна, В. В. Апопії, І. О. Бланка, О. В. Березіна, П. Ю. Балабана, І. Г. Брітченка, Н. О. Власової, В. А. Гросул, І. І. Іванова, Є. М. Локтева, А. А. Мазаракі, В. С. Марцина, Н. Г. Міценко, В. П. Оліфірова, Н. М. Ушакової [1, 2, 4].

Серед останніх досліджень та публікацій слід відмітити роботи Н.С. Краснокутської, Т.В. Криловецької, які узагальнюють сучасні методи управління розвитком торговельного підприємства [3]; праця О. М. Мезенцевої присвячена формуванню сприятливого середовища для розвитку підприємств торгівлі [5]; у Л.А. Нападовської розкрито системне планування праці та персоналу на торговельному підприємстві [6]; О.В. Чумак аналізує організаційні особливості торговельних процесів як підґрунтя аналітичних досліджень [7].

Разом з тим слід відмітити, що в сучасних наукових публікаціях аналізуються окремі напрями